

Föreningen Klosterliv i Vreta

Verksamhetsberättelse för år 2013

Styrelse, funktionärer och medlemmar

Styrelse under verksamhetsåret

Sture Lahrin, ordförande

Alf Karlsson, kassör (fram till 2013-03-13)

Karin Johansson, kassör (fr.o.m. 2013-03-13)

Arne Karlsson, ledamot och vice ordförande

Anders Ekström, ledamot

Lars Ladell, ledamot

Maj Thulin, ledamot

Ledamöterna har alternerat som mötessekreterare under året.

Styrelsemöten

Styrelsen har haft 10 protokollförda sammanträden under året.

Revisorer

Norman Davies

Ulla Ström

Suppleant Märta Karlsson

Firmatecknare

Karin Johansson och Sture Lahrin var för sig.

Tecknare av föreningens bankkonton

Karin Johansson, Sture Lahrin och Alf Karlsson var för sig.

Alf Karlsson har under året svarat för föreningens bokföring.

Ansvarig för föreningens bibliotek och arkiv

Kristina Ladell

Ansvariga för föreningens dräktförråd

Elisabeth Land och Helena Söderberg

Valberedning

Margareta Bengtsson och Arne Land

Medlemsantal 59 (vid årets slut, föregående år 62)

Verksamhet

Årets verksamhet har innehållit de traditionella inslagen, såsom studier, guidning, försäljning av böcker m.m., aktiviteter för förskola och skola samt medverkan i olika nätverk och därtill vidareutveckling av den nyanlagda örtagården. Föreningen har deltagit i det stiftsgemensamma jubileumsfirandet av att Hans Brask år 1513 tillträdde som biskop i Linköping, främst genom att uppföra det egenskrivna spelet "Biskop Brask och klostret i

Vreta”. Samarbetet med vetenskapliga institutioner i syfte att få till stånd en undersökning av Stenkilska gravkoret med moderna metoder har fortsatt.

Under året har fyra arbetsgrupper med egna mötestillfällen varit verksamma. De är skrivargruppen (se vidare Braskspelet), studiegruppen Les Six (senare Les Sept), trädgårdsgruppen och stadgruppen.

Vårens föreningsmöten

Vid vårens första föreningsmöten (16/1, 30/1 och 13/2) berättade Arne Karlsson om kyrkan och bygden under århundradena närmast efter reformationen. Den 27/2 berättade Kerstin Tykesson om hur vanligt folk hade det under klostertiden. Årsmötet i Stefansgården den 13/3 innehöll förutom stadgeenliga årsmötesförhandlingarna (med 17 medlemmar närvarande) ett framförande av pjäsen ”Meningen med föreningen”, som innehöll en hel del tänkvärt. För framförandet svarade en teatergrupp med Alf Karlsson som en av deltagarna. Vid föreningsmötet 10/4 berättade Paul Reinicke om cisterciensernas verksamhet i Vietnam idag. Den 24/4 var det kalkbrottsvandring till Ekbacken med Arne Karlsson som ciceron. Det veritabla ruskvädret trotsades av 14 personer. Våravslutningen den 8/5 ägde rum i Fattigstugans trädgård med visning av örtagården och tipspromenad jämte intagande av grillat m.m. För kvällen svarade Anders Ekström tillsammans med Kerstin och Lars Tykesson.

Höstens föreningsmöten

På föreningsmötena den 11/9 och 9/10 utvärderades sommarens och förhöstens verksamhet samt presenterades boken ”APLAGÅRDAR och KLOSTERLILJOR – 800 år kring Vadstena klostera historia” som låg till grund för höstens studiecirkel (även vintern/våren 2014). Föreningsmötet den 25/9 hölls i Stefansgården och till detta inbjöds även allmänheten. En föreställning av pjäsen ”Brask – Avgörande dagar i biskopens liv” hade köpts in. Den utgjorde en del av det stiftsgemensamma firandet av att det var 500 år sedan Hans Brask tillträdde som den siste katolske biskopen i Linköping. Föreningen bjöd även på förtäring och höll en presentation av sin rikhaltiga verksamhet. Helena Söderbergs och Elisabeth Lands presentation av föreningens historiska dräkter blev en veritabel ”show”. Ungefär 35 personer, varav cirka 15 ickemedlemmar var närvarande. Kvällen upplevdes som mycket trivsamt. Föreningsmötena den 23/10, 6/11 och 20/11 ägnades åt studiecirkeln enligt ovan. Mötet den 20/11 innehöll också ett extra beslutande föreningsmöte (se avsnittet om Stenkilska gravkoret). På julavslutningen den 4/12 berättade arkeolog Tom Carlsson från Riksantikvarieämbetet UV Öst om utgrävningar i Vreta kloster. Ett framarbetat förslag till reviderade stadgar presenterades (se även avsnittet om detta).

Vårutflykt

Föreningen gjorde den 4 maj en vårutflykt till Södermanland med besöksmålen Lids kyrka (planerat av Birgitta Davies) och Nyköpingshus (planerat av Maj Thulin). I den lyckade utflykten deltog 12 personer.

Braskjubileet med ”Biskop Brask och klostret i Vreta”

Studiecirkeln om biskop Brask hösten 2012 fortsatte vintern och våren 2013 som en skrivargrupp med Alf Karlsson, Margareta Bengtsson, Lars Ekenger och Sture Lahrin som deltagare. Gruppen tog fram ett manuskript till pjäsen ”Biskop Brask och klostret i Vreta”. Pjäsen rollbesattes och inövades under Alf Karlssons ledning. Den planerade spelplatsen var utanför klosterruinen nära ”baptisteriet”.

Premiärföreställningen på Klosterdagen den 26/5 fick på grund av otjänligt väder flyttas in i kyrkan. Denna förflyttning ägde rum i all hast då planen var att ställa in om vädret var otjänligt. Eftersom någon ”plan B” inte förannonserats blev publiken fåtalig. Dock var Ann-Charlotte Sandelin på Östgöta Correspondentens kulturredaktion närvarande, vilket ledde till en ganska positiv recension. Ett par citat ur denna är ”Charmigt spel om Brask i Vreta” och ”Manusgruppen har sökt i källorna samtidigt som de tillåtit sig brodera fritt på historien, då och då med blinkningar mot nutiden”. Ytterligare en föreställning (1/6) fick flyttas in i kyrkan, men två föreställningar (31/5 och 2/6) kunde genomföras utomhus i underbart försommarväder. Dessa fyra föreställningar sågs av 169 betalande åskådare (med ett biljettpreis av 50 kr).

Önskemål från olika håll gjorde att föreningen gav ytterligare tre föreställningar (4, 5, 6/10) och då redan från början planerade inne i kyrkan. Dessa föreställningar sågs av 136 betalande åskådare. Den betalande publiken blev således totalt 305 personer.

Talrollerna innehades av Alf Karlsson (biskop Brask), Birgitta Rustan (berättare), Lena Olsson (abbadissan Sigrid Botolfsdotter), Lars Ekenger (kung Gustav Vasa), Guy Löfgren (Harald), Monica Arvidsson (Ingrid) och Helena Söderberg (nunna). Övriga medverkande i olika roller och uppgifter var (i en eller flera föreställningar) Leif Beling (ljudtekniker) Gunnar Boström, Alice Carlsson, Nils-Holger Carlsson, Birgitta Fagerström, Kristina Goude, Karin Johansson, Arne Karlsson (bänkar och rekvisita), Barbro Karlsson (försäljning m.m.), Inger Karlsson, Märta Karlsson (rekvisita m.m.), Doris Kleineidam, Sture Lahrin, Arne Land (inspelning), Elisabeth Land (samordning av sång och nunneroller), Marianne Larsson, Lotten Lind, Monika Minnhagen-Alvsten, Inga Mörk, Marjot Rautio, Margareta Risarp, Marianne Runnquist, Cecilia Svensson, Ursula Söderberg och Lars Tykesson.

Vid oktoberföreställningarna, liksom vid föreningsmötet 25/9, samlade föreningen in pengar som stöd för Vreta klostrets församlings pågående insamling till församlingens vänförsamling Katjina Katji i Namibia med anledning av torkkatastrofen i landet. Föreningens samlade resultat blev 2731 kr.

Klosterdagen

Föreningens årliga Klosterdag anordnades den 26 maj tillsammans med Vreta klostrets församling. Alf Karlsson, som biskop Brask, deltog under predikan i en dialog med Britta Olinder (präst). Lars Ladell var författare till denna dialog. På kvällen var det premiär på spelet ”Biskop Brask och klostret i Vreta” enligt ovan.

Samarbete med skolorna i bygden

S.k upplevelsedagar för skolelever i bygden har genomförts även detta år, i församlingens och föreningens regi.

I maj fick elever ur årskurs 5 bland annat vara med om att bygga, gravera i täljsten och slå valv. De fick också veta hur medicinalväxter användes förr. Tillsammans med personal från Svenska kyrkan i detta evenemang i församlingens regi vägledde Märta Karlsson, Inga Mörk, Alf Karlsson och Sture Lahrin eleverna i medeltida verksamhet. Arne Karlsson bidrog med rekvisita.

I maj-juni medverkade medlemmar i föreningen i församlingens aktiviteter för förskolebarn och i september för årskurs 2. Alf Karlsson, Sture Lahrin och Elisabeth Land deltog.

Under hösten gav föreningen traditionsenligt elever i årskurs 3 en inblick i klosterlivet genom den visning av kyrkan som Maj Thulin och Inga Mörk svarade för. Eleverna fick här i olika stationer höra berättas om nunnornas liv, liturgi, hur orgeln fungerar, museet mm. I samband med denna insats för skolornas årskurs 3 ingick också ”nunnesång”. Elisabeth Land var sammankallande kraft och även Doris Kleineidam medverkade flitigt.

I augusti hade vi besök av elever ur årskurs 7 från Linghamsskolan. Det har också blivit tradition med besök därifrån vilket vi i föreningen uppskattar.

Besök av klosterföreningar

Den 12 respektive 17 maj hade Föreningen Klosterliv i Vreta besök av de två vänföreningarna från de historiska cistercienserklostren Fontfroide i Frankrike och Herkenrode i Belgien, som var på rundresa till svenska klosterplatser. Reseledare var vid båda tillfällena det äkta paret Jean-Louis Lagausie för Fontfroide och Irene Bien för Herkenrode, båda dessutom styrelseledamöter i ”Det europeiska förbundet för cisterciensiska kloster och klosterplatser”. Föreningen Klosterliv i Vreta bjöd på guidning av kyrka och kloster följt av förtäring i Klosterlunden för gäster och medverkande. De två guiderna Norman Davies och Anna-Maria Lilljebjörn guidade båda på franska. Under guidningen var klosterruinen fylld av drygt 20 ”nunnor” som tyst och stillsamt utförde enkla sysslor. Detta inslag hade planerats och organiserats av Birgitta Alinder. Före respektive avresa fick vår förening gåvor av de gästade klosterföreningarna.

Guidade visningar

De guidade visningarna har omfattat både förbeställda guidningar och våra nu traditionella tisdagsguidningar på kvällstid. Föreningen har guidat totalt 21 förbeställda grupper (föregående år 12) med 472 deltagande personer, varav 404 betalande (föregående år 198) i 16 grupper. Vid tisdagsguidningarna deltog 93 personer vid 8 tillfällen (föregående år 106 personer) och under Östgötadagarna 18 personer (vid två visningar på lördagen), Östsvenska Turistrådets årliga landsbygdsarrangemang som detta år gick av stapeln 7-8 september. Förutom dessa fullt betalda guidningar har 21 skolelever från Lingham guidats till reducerat pris och 117 personer gratis (varav 70 tillhörande klosterföreningar från Frankrike och Belgien enligt ovan).

Antalet deltagare i förbokade grupper har ökat avsevärt jämfört med 2012 (dock färre än 2011). Den sjunkande tendensen för antalet deltagare i tisdagsguidningarna har tyvärr fortsatt. Ett analysarbete avseende detta har gjorts. Orsaker till det svaga resultatet kan vara val av kväll (konkurrens av ett populärt TV-program), problem med ”annonseringen” i Östgöta

Correspondenten och svårigheter att profilera marknadsföring av föreningens guidningar i förhållande till församlingens utbud.

Birgitta Alinder, Olov Andersson, Norman Davies, Karin Johansson, Alf Karlsson, Arne Karlsson, Märta Karlsson, Sture Lahrin, Anna-Maria Lilljebjörn, Inga Mörk och Kerstin Tykesson har som guider medverkat i visningar på ett förtjänstfullt sätt. På tisdagsguidningarna och Östgötadagarna har två till fem personer i olika omgångar framfört gregoriansk sång iförda nunneutstyrsel. Elisabeth Land har lagt mycket tid på att engagera sångare. Anna Andersson, Monica Arvidsson, Annika Björn, Doris Kleineidam, Elisabeth Land, Lotten Lind och Marjot Rautio har medverkat i dessa mycket uppskattade inslag.

Märta Karlsson har varit sammanhållande kraft för beställningar och genomförande av föreningens visningar. Den 30 oktober hölls ett möte för medverkande guider och sångare vid årets guidningar samt de värdar som tjänsgjort i kyrkan som en avstämning av och ett tack för den gångna säsongen jämte utblick mot kommande säsong.

Alf Karlsson representerade föreningen i planeringen av Östgötadagarna och han bakade också de östgötamuffins som föreningen serverade vid det ”öppet hus” vid Fattigstugan som besökarna inbjöds till vid detta tillfälle. Även vid tisdagsguidningarna den 2 juli och 30 juli gjordes försök med ”öppet hus” vid Fattigstugan. Deltagandet vid dessa tillfällen har varit lågt, till en del beroende på att ”öppet hus” fått dåligt genomslag i marknadsföringen.

”Andlig vandring”

Lördagen den 20 juli anordnade föreningen tillsammans med församlingen för tredje året en s.k. ”Andlig vandring”, där Märta och Arne Karlsson från föreningens sida erbjöd en både andlig och informerande upplevelse i kyrkan. På tio platser i kyrkan berättades om historien och sjöngs psalmer. Per Edlers texter i anslutning till Martin Lönnebos Frälsarkrans användes som grund. Detta år deltog 11 personer. Församlingen hade tyvärr missat att informera om vandringen i torsdagens gudstjänstutskick.

Värdskap i kyrkan

Liksom tidigare somrar har flera av föreningens medlemmar på församlingens uppdrag varit värdar i Vreta klostrets kyrka och på så sätt bidragit till att kyrkan har kunnat hållas öppen under sommarens helger (och även Allhelgonahelgen).

Studiecirken Les Six (Sept)

Studiecirkeln Les Six har fortsatt sin verksamhet med Birgitta Alinder som sammanhållande. Gruppen avslutade vårterminen med en studieresa till Varnhem och Gudhem. Under hösten har en deltagare tillkommit varför cirkelns namn har ändrats till Les Sept. Studielitteratur under vårterminen var ”Cistercienserkloster. Historia och arkitektur” av Jean-Francois Leroux-Dhuys (text) och Henri Gaud (foto) och under höstterminen ”Kloster och aristokrati. Nunnor, munkar och gåvor i det svenska samhället till 1300-talets mitt” av Catharina Andersson.

Övrigt

Fattigstugan

Lars Tykesson har varit stugvärd och sörjt för stuga och trädgård. Vreta klostets församling har låtit göra en utvändigt ommålning av Fattigstugan. Trädgårdsgruppen, dvs Anders Ekström, Caroline Ekström, Märta Karlsson och Lena Olsson har under året vidareutvecklat och underhållit örtagården. En städdag arrangerades den 9 november med deltagande av 14 medlemmar. Maj Thulin och Anders Ekström sörjde för det lekamliga. Arne Karlsson hade tagit med traktorn. Församlingens vaktmästare hade redan innan gjort ett grovsvep, så denna gång gick arbetet extra snabbt.

Informationsskyltar vid kyrkogårdsentrén och i kyrkan

Birgitta Alinder och Lars Ladell har tagit fram ett förslag till revidering av en av informationsskyltarna, den med en karta över kyrka och klosterområde, vid kyrkogårdsentrén. Klosterföreningen har på församlingens bekostnad sett till att denna skylt har tillverkats och ersatt den gamla. Vidare har Birgitta och Lars ändrat innehållet i fyra texttavlor i kyrkans museum så att de bättre stämmer överens med nyare kunskap.

Den guidebroschyr för kyrkan som Lars Ladell skrivit har Norman Davies översatt till engelska och tyska. Broschyren i plastad form har använts flitigt av kyrkans besökare under sommaren.

Det europeiska förbundet och andra cisterciensiska nätverk

Birgitta Alinder har under året varit föreningens kontaktperson mot olika nätverk. Föreningen Klosterliv i Vreta var inte representerad vid den generalförsamling som Det europeiska förbundet av kloster och klosterplatsers höll under våren. Besöken av klosterföreningar i maj enligt ovan var ett resultat av samverkan inom förbundet.

Samarbetet med Föreningen Askeby kloster har fortsatt. Ett planerat samarrangemang den 30 september fick i princip ställas in på grund av för få anmälda trots att inbjudan gått ut till alla cisterciensiska klosterplatser i Sverige. Den enda del som genomfördes var ett föredrag av Ann Catherine Bonnier med titeln "Klostret i Askeby och andra cisterciensiska nunnekloster i det medeltida Sverige" på Linköpings Slotts- och Domkyrkomuseum. Ett tiotal klosterlivsmedlemmar lyssnade på föredraget. Lars Ladell var föreningens representant under planeringsarbetet.

Förlagsverksamhet

Boken "Fokus Vreta kloster. 17 nya rön om Sveriges äldsta kloster" som gavs ut 2010 och Margareta Bengtssons "Britta börjar i klostertskolan" som föreningen lanserade vid Klosterdagen 2009 har, jämte föreningens övriga skrifter, sålts även under 2013.

Föreningens skrifter kommer väl till pass som gåva när någon utomstående utträttat något för föreningen. Några sådana tillfällen har förekommit under år 2013, varav ett var uppvaktning av komminister Britta Olinder, pastoralt ansvarig för Vreta klostets kyrka, på hennes 50-årsdag.

Stenkilska gravkoret

Den under hösten 2012 påbörjade diskussionen med representanter för ett antal vetenskapliga institutioner (jfr. nedan), specialister och andra intressenter och befattningshavare såsom Vreta klostrets kyrkoherde Sverker Linge, länsantikvariern och stiftsantikvariern för att undersöka möjligheterna för en nyöppning av Stenkilska gravkoret i avsikt att göra en undersökning med moderna metoder har fortsatt. Från klosterföreningens sida har Arne Karlsson, Lars Ladell och Sture Lahrin (sammankallande) deltagit. Två möten hölls den 31 januari respektive den 11 april. Vid det senare mötet, som ägde rum på plats i Vreta klostrets kyrka, beslutades att Peter Carelli, chef på Riksantikvarieämbetet UV Öst, Olof Hermelin, chef för Östergötlands Museum och Markus Lindberg, chef för Linköpings Slotts- och Domkyrkomuseum gemensamt skulle utarbeta ett förstudieförslag. Avsikten med detta var att Föreningen Klosterliv i Vreta skulle söka medel för att sedan driva denna förstudie. Föreningen sökte medel från Berit Wallenbergs Stiftelse och beviljades ett anslag på 38.000 kr. Då detta belopp var lägre än det sökta anpassade de tre institutionerna sitt förslag till detta. Eftersom denna lösning inte var medtagen i den på årsmötet 2013 antagna verksamhetsplanen sammankallades ett extra beslutsamöte till den 20 november. Föreningen gav då styrelsen mandat att leda en förstudie inom ramen för beviljade medel. Ärendet har också varit uppe i Vreta klostrets kyrkoråd som godkänt föreningens planer. Läget vid årsskiftet 2013/2014 är att förstudien är initierad, men ännu inte genomförd.

Hemsidan

Föreningens hemsida har vidareutvecklats kontinuerligt under året genom arbete av Lars Ladell. Några områden som behöver kompletteras har identifierats och uppgiften att ta fram material har spritts ut bland några styrelseledamöter.

Föreningens bibliotek och arkiv

Föreningens bibliotek har vidareutvecklats med Kristina Ladell som ansvarig. Ett antal böcker har inköpts.

I arkivet har även medlemsutskicken lagrats (under 2013 enbart i pappersform). Protokoll, verksamhetsdokument jämte föreningens manuskript lagras i såväl fysisk som elektronisk form.

Dräkter

Föreningens dräkter är en god tillgång vid arrangemang som spel, dramatiserade vandringar och guidningar. Braskspelet innebar mycket arbete för dräktansvariga Elisabeth Land och Helena Söderberg. Det enda plagg som behövde nyproduceras var Brasks karakteristiska huvudbonad. Några nya dräkter till skolverksamheten har sytts upp under året.

Stadgearbete

Den motion som Anders Ekström skrev och som årsmötet 2013 antog resulterade i att en grupp tillsattes för att se över föreningens stadgar. Med Anders som sammankallande ingick också Olov Andersson, Alf Karlsson, Sture Lahrin och Maj Thulin i gruppen. Ett förslag till reviderade stadgar presenterades på julavslutningen den 4 december och distribuerades också före årets slut till samtliga medlemmar som ett led i den behandlingsprocess som ska ta vid i början av år 2014.

Marknadsföring

Information om Vreta kloster och guidade visningar presenterades på kommunens och Visit Linköpings hemsidor.

Det lilla bladet om föreningen och dess verksamhet såsom guideinformation har uppdaterats. Liksom föregående år har den ingått i den folder som Vreta kloster Turism sammanställt och distribuerat.

Information om sommarens tisdagsguidningar var införd i Östgötacorrespondenten aktuella veckor under sommaren, dock med frekventa problem och felaktigheter . Vid guidning och Braskspelet har föreningen haft god hjälp av församlingens informationskanaler, men också Ljungsbronytt och Braskkommitténs hemsida.

Föreningen har köpt en affischplats på de informationstavlor som Vreta kloster Turism satt upp vid Hemköp i Ljungsbro och i Blåsvädet.

Genom att delta i Östgötadagarna blev föreningen representerad på den karta som blev distribuerad inför evenemanget. Detta har säkerligen också ett allmänt marknadsföringsvärde.

Det öppna föreningsmötet den 25 september (refererat ovan) kan ses också som en marknadsföringsåtgärd.

Intern information

Föreningens medlemmar har förutom via hemsidan hållits informerade om kommande verksamhet och andra föreningsangelägenheter genom interna meddelanden (email för dem som har, brev till övriga). Under året har 6 sådana meddelanden gått ut. Till detta kommer kallelser och inbjudningar, från föreningen eller förmedlade av enskilda medlemmar. Härvid har Birgitta Alinder varit en länk mellan de svenska klosterplatserna och Föreningen Klosterliv i Vreta.

Ekonomi

Årets goda resultat med ett överskott på cirka 24.000 kr beror på ökade intäkter för guidningar, ett bra netto från Braskspelet och försäljning av litteratur. Vi hänvisar i övrigt till den ekonomiska berättelsen.

Samarbete med Vreta klostets församling

Föreningen är för sin verksamhet beroende av ett gott samarbete med Vreta klostets församling, refererat på många ställen i denna verksamhetsberättelse, såsom med samarrangemang, marknadsföring, lokaler, utrustning och kontorshjälp.

Samarbete med Sensus

Föreningen har samarbetat med studieförbundet Sensus när det gäller onsdagskvällarnas studieträffar liksom vid annan programverksamhet.

Slutord

I ovanstående sammanfattning framgår att föreningen fortsatt kan se fram emot en spännande verksamhet. Föreningens ambition att lära och sprida kunskap kan ske på flera sätt. I mindre grupper kan specialintressen odlas vilket gör att klostermiljön kan utvecklas med fördjupad kunskap som grund. Ny teknik kan, rätt använd, bidra till spännande upplevelser av vårt medeltida arv. Föreningens viktigaste intäktskälla, guidningen, har som helhet återhämtat sig efter nedgången 2012. Brist på medlemmar som kan ta på sig uppgifter blir dock ett alltmer brännande problem. Rekrytering av fler medlemmar, gärna i s.k. aktiv ålder, är en utmaning för att säkra föreningens fortlevnad. "Projekt Stenkilska gravkoret" har, om det faller väl ut, potential att öka intresset för såväl Vreta klostets kyrka som Föreningen Klosterliv i Vreta. Rätt utnyttjad erbjuder miljön i Vreta kloster kyrka och kloster och dessas historia möjligheter utan begränsningar.

Tack alla medlemmar för 2013!

Ett stort Tack även till Vreta klostets församling och övriga samarbetspartners.

Styrelsen

Sture Lahrin

Arne Karlsson

Karin Johansson

Anders Ekström

Lars Ladell

Maj Thulin